

Mar Sahduna Ziyareti

Tarihi kayıtlara göre, Süryani kültürü, Kardu (Cudi) yöresinde kadim bir geçmişe sahiptir. Bu dağ silsilesinde, milattan öncesi döneme ait Asur kabartmaları ve milattan sonrası döneme ait köyler, kiliseler ve manastırlar, bu geçmişin günümüze ulaşan kalıntılarıdır.

Kardu (Cudi) Dağı'nın eteklerinde, sırtını kalelere benzeyen sarp kayalıklara yaslanan Hassana köyü de bu geçmişin bir yadigârıdır.

Tıpkı diğer yöreler gibi Kardu (Cudi) Dağında bulunan kilise ve manastırlar da, Süryani kültürünün ve dilinin gelişmesinde merkezi bir rol oynamıştır. Tarihin farklı dönemlerinde buralarda çok önemli edebi çalışmalar yapılmıştır. Bu sayede çok sayıda el yazması ve edebi eser ortaya çıkmıştır. 1808 yılında Hassana-Mar Muşe Kilisesi'nde yazılan (istinsah edilen) Süryanice İncil, o dönemde burada oldukça gelişkin ve zengin bir Süryanice edebi dilin var olduğunu göstermesi açısından önemli bir referanstır.

Hassana köyü, 1993 yılında yaşadığı acı göçün ardından on yıllarca hüznle baş başa kalmış, köylüler, Bethnahrin/Mezopotamya topraklarından uzakta, kaybettikleri topraklarının hasretiyle, Avrupa'da başka bir hayat kurmuşlardır.

Asur Kralı Sanharip'in yazlık olarak kullandığı doruklarda, Kardu (Cudi) Dağı'nın eteklerinde, Hassana Köyü'nün karşısındaki yamaçta, Aziz Mar Sahduna adına bir dua evi bulunur. Tüm olumsuz koşullara rağmen, bu dua evi günümüze kadar varlığını koruyabilmiştir.

2014 yılında Hassana köyü yeniden hayata döndüğünde, Markos Dirlik (Beth Muro) ve köylülerin özverili katkılarıyla, Mar Sahduna'nın bu dua evi onarılarak yeniden bina edilmiştir.

Bu dua evinin onarımı, rastgele alınmış bir karar değildir. Aksine, köyün kimliğine ve tarihine yeniden kavuşma yolunda atılmış manevi bir adımdır. Çünkü taş yığınının dönüşmüş bir yapının yeniden hayat bulması, o mistik yamaçlarda var olma mücadelesi veren köylülerin geçmişe olan bağlılığını ve kültürel miraslarını yaşatma kararlılığını göstermektedir.

Bu anlamlı endamiyle Mar Sahduna, uzaklardan bile olsa, köye gelenlerin ruhlarına selam gönderir gibi durmaktadır. Özellikle geceleri, Mar Sahduna'nın parlayan ışığı, sanki karanlık denizlerin ortasında umut ışığını taşıyan bir deniz feneri gibi huzurlu hayatı arayanlara göz kırpmaktadır. Işıltılarıyla o ışık, insanın içini ferahlatırken, karanlıkları dağıtarak huzurla dolu bir yarının umudunu fısıldamaktadır.

Sahduna ismi Süryanice olup "şehit" anlamına gelir. **Mar Sahduna**, 7. yüzyılın başlarında yaşamış önemli bir monastik yazar ve edebiyatçıdır. Halmon'da (*Beth Nuhadra, bugünkü Duhok dolayları*) doğmuş, annesi ve

dindar bir kadın olan **Şirin**'in etkisiyle manastır hayatına yönelmiştir. **Beth Abe Manastırı'nda** bir keşiş olarak yaşamış, ancak 635-640 yılları arasında **Beth Garmay'a episkopos** olarak atanmıştır¹.

Mar Sahduna'nın en önemli yapıtı, 837 yılında Urfa'da kopyalanmış bir el yazması halinde günümüze ulaşan **Mükemmellik Kitabı** (*Book of Perfection* - ܟܬܒܬܐ ܕܟܘܠܘܬܐ ܕܩܘܠܘܬܐ) adlı eserdir. Ancak, eser tam olarak korunamamıştır. İki bölümden oluşan kitabın günümüze kısmen ulaşan birinci bölümü, **Hristiyan ahlakının doktrinel temellerini** ele almakta ve hem topluluk içinde hem de münzevi yaşamda mükemmelliğe ulaşma idealini tanımlamaktadır. İkinci bölüm ise çeşitli **erdemler üzerine ayrıntılı bir tartışma** içermektedir.

Bu eserin dikkat çeken özelliklerinden biri, **çok sayıda Kutsal Kitap alıntısı ve göndermesi içermesi**, ancak neredeyse hiç Kutsal Kitap dışı kaynaklara atıfta bulunmamasıdır. Mar Sahduna'nın bilinen diğer eserleri arasında **beş mektubu** ve **Bilgelik Üzerine Özdeyişler** adlı çalışması bulunmaktadır.

1

¹ Mar Sahduna hakkında araştırma yapmak isteyenler aşağıdaki kaynaklara başvurabilirler:

- S. P. Brock, "A further fragment of the Sinai Sahdona manuscript," *Le Muséon* 81 (1968), 139–54.
- S. P. Brock, *The Syriac Fathers on Prayer*, 198–239 (Seçmelerin İngilizce çevirisi).
- S. Chialà, *Martyrios (Sahdona). Sull'amore perfetto per Dio e per gli altri* (Bose, 1993) (Seçmelerin İtalyanca çevirisi).
- A. de Halleux, *Martyrius (Sahdona). Oeuvres spirituelles*:
- Cilt 1–3: *Livre de la Perfection (Mükemmellik Kitabı)*
- Cilt 4: *Lettres à des amis solitaires (Yalnız Yaşayan Dostlara Mektuplar)* ve *Maximes sapientiales (Bilgelik Üzerine Özdeyişler)*
- *Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium (CSCO)* 200–1, 214–5, 252–5 (1961, 1965).
- A. de Halleux, "Un chapitre retrouvé du Livre de la Perfection de Martyrius," *Le Muséon* 88 (1975), 253–95.
- S. P. Brock, "New fragments of Sahdona's Book of Perfection at St Catherine's Monastery, Mount Sinai," *Orientalia Christiana Periodica* 75 (2009), 175–8.
- A. de Halleux, "La christologie de Martyrios-Sahdona dans l'évolution du nestorianisme," *Orientalia Christiana Periodica* 23 (1957), 5–32.
- A. de Halleux, "Martyrios-Sahdona: La vie mouvementée d'un 'hérétique' de l'Église nestorienne," *Orientalia Christiana Periodica* 24 (1958), 93–128.
- L. Wehbé, "Textes bibliques dans les écrits de Martyrius-Sahdona," *Melto* 5 (1969), 61–113.

